

ลอตลายผ้าทอพื้นเมือง

'ออนซอนหลาย ลายผ้าอีสาน'

รายงานพิเศษ

นับเป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่มุ่งรักษาและคงไว้ซึ่ง "เอกลักษณ์แห่งพื้นถิ่นของผ้าทออีสาน" ด้วยการส่งเสริมและฟื้นฟู "การทอผ้าอีสาน" ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย จากการสนับสนุนให้กลุ่มนิสิตนักศึกษาได้มีส่วนร่วมสร้าง "องค์ความรู้ใหม่" กับกลุ่มชาวบ้านในการออกแบบลวดลายและผลิตผลงานผ้าทอในภาพลักษณ์ใหม่ แต่ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของผ้าอีสานในแต่ละพื้นถิ่น โดยเมื่อเร็วๆ นี้ "จิม ทอมป์สัน ฟาร์ม" นำโดย ชูติมา คำสุวรรณ ผู้อำนวยการฝ่ายสื่อสารองค์กร จิม ทอมป์สัน อาจารย์พหลไชย เปรมใจ สถาปนิกและที่ปรึกษา จิม ทอมป์สัน และ ทินนาถ นิสาร์ตน์ ผู้อำนวยการฝ่ายการออกแบบสินค้า จิม ทอมป์สัน **ชวนสื่อมวลชนเยี่ยมชมผลงานนิสิตนักศึกษาภายใต้โครงการ "ออนซอนหลายลายผ้าอีสาน"** เวทีสร้างสรรค์เปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่แสดงความสามารถทางด้านสิ่งทอด้วยการลงพื้นที่ปฏิบัติงานจริง ณ **จิม ทอมป์สัน ฟาร์ม อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา**

ความพิเศษในโครงการ "ออนซอนหลายลายผ้าอีสาน" อยู่ที่ "จิม ทอมป์สัน ฟาร์ม" ได้ร่วมกับ 8 มหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศได้แก่ 1.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2.มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 3.มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 4.มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 5.มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ 6.มหาวิทยาลัยขอนแก่น 7.มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี 8.มหาวิทยาลัยมหาสารคามคัดเลือกนิสิตนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมเวิร์กชอป ด้วยการลงพื้นที่ปฏิบัติงานร่วมกับกลุ่มผู้ทอ 11 กลุ่มทั่วภาคอีสาน เพื่อศึกษาออกแบบลวดลายพร้อมร่วมผลิตผลงานที่ผสมผสานจากลายที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มทอผ้าแต่ละท้องถิ่น จากโจทย์ "ผ้าทอพื้นเมือง"

● บรรยากาศนิทรรศการออนซอนหลาย ลายผ้าอีสาน

ก่อนนำผลงานที่แล้วเสร็จมาจัดแสดงใน "นิทรรศการออนซอนหลาย ลายผ้าอีสาน" ณ **จิม ทอมป์สัน ฟาร์ม** **ทั่ว 2556**

สำหรับโจทย์ "ผ้าทอพื้นเมือง" สุดหินของทั้ง 11 ท้องถิ่น ได้แก่

- 1.ผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติ โดยกลุ่มทอผ้าโฮลโบราณสีธรรมชาติบ้านนาตัง อ.เขวาสินรินทร์ จ.สุรินทร์
- 2.ผ้าไหมมัดหมี่ลายลูกแก้ว โดยกลุ่มรวมพลังพัฒนา อ.เมือง จ.สุรินทร์
- 3.ผ้าซิดไหม จากกลุ่มสตรีทอผ้าซิดไหม บ้านโพธิ์คำ อ.นาแก จ.หนองบัวลำภู
- 4.ผ้าฝ้ายลายไข่มดแดง โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติหนองบัวแดง จ.ชัยภูมิ
- 5.ผ้าฝ้ายย้อมครามจากศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านวัดธาตุประสิทธิ์ อ.นาหว้า จ.นครพนม
- 6.ผ้าชิ้นดินแดง โดยกลุ่มบ้านแวง อ.พุทไธสง จ.บุรีรัมย์
- 7.ผ้าไหมมัดหมี่ โดยกลุ่มทอผ้าบ้านแฝก อ.สีดา จ.นครราชสีมา
- 8.ผ้าไหมลาย

● สุติมา คำสุวรรณ อาจารย์พลาไชย เปรมใจ และกนิษฐา นิสารัตน์ ร่วมถ่ายภาพที่ระลึก

ทางกระรอก โดยกลุ่มแม่บ้านวิสาหกิจชุมชนคิมมะ อูสวนหม่อน อ.บัวลาย จ.นครราชสีมา 9.ผ้าไหมมัดหมี่ย้อมสีธรรมชาติโดยกลุ่มทอผ้าบ้านหนองหญ้าปล้อง อ.มัญจาคีรี จ.ขอนแก่น 10.ผ้าไหมกาบบัว โดยกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านปะอาว อ.เมือง จ.อุบลราชธานี และ 11.ผ้าไหมแพรวา หรือราชินีแห่งไหมทอ โดยกลุ่มทอผ้าบ้านโพน อ.คำม่วง จ.กาฬสินธุ์

นอกจากการประยุกต์ลวดลายอันเป็นเอกลักษณ์ของผ้าทอท้องถิ่นได้อย่างลงตัวและร่วมสมัยแล้ว อีกสิ่งที่น่าสนใจคือการนำเสนอมุมมองที่แตกต่างของนักศึกษาที่มาจากคนและภาคส่วน ซึ่งแต่ละทีมต่างตีโจทย์และรังสรรค์ผลงานออกมาได้อย่างสร้างสรรค์ อาทิ ตัวแทนจากทีมส่วนกลาง “จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” ซึ่งมี อ.ปณิตตา ต้นตวงศ์ และ อ.จรัมชัย ลิงคาลวนิช เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้นำเสนอแนวคิดการออกแบบ “ผ้าชิตใหม่” ในมิติใหม่

จากกลุ่มสตรีทอผ้าชิตใหม่ บ้านโพธิ์คำ อ.นาแก จ.หนองบัวลำภู ผ่านลายผ้าที่ได้รับแรงบันดาลใจจากภาพเงาสะท้อนแสงไฟหลากสีในงานวัดบนผืนผ้า ที่ให้ความรู้สึกสนุกสนานสไตล์บ้านทุ่งของชาวอีสาน มาผสมกับ “ลายคลื่นเสียง” (Amplitude) ที่ปรากฏในเครื่อง Amplifier กลายเป็นส่วนผสมที่ลงตัวที่จะทำให้ “E-POP Street Style” กลายเป็นผ้าที่วัยรุ่น

สามารถสวมใส่ได้ในสไตล์ Streetwear

โดย พิชญ์ ภูมิสวัสดิ์ และ ชาศรียา ศูนย์กลางสาขาวิชา การออกแบบอุตสาหกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวถึงผลงานว่า เราค้นพบว่าก่อนหน้านี้จะมีผ้าชิตใหม่ มีการทอผ้าชิตฝ้ายมาก่อน โดยเราจะพบได้ตามหมอนชิต จึงทำให้เรามองเห็นโอกาสและการพัฒนาของผ้าชิตฝ้าย ซึ่งเข้าถึงง่าย ราคาไม่แพง แถมดูแลรักษาง่าย สำหรับสายจริง ๆ เป็นลักษณะวัยรุ่นนำตอนกลางคืน แต่พอทำออกมาแล้วมีลักษณะเป็นคลื่นเสียง กลายเป็นผลงาน “E-POP Street Style” ที่ตรงกับกลุ่มวัยรุ่น

“ภาควิชาที่กรุงเทพฯ เป็นแบบสำเร็จรูปมาแล้ว แต่พอลงพื้นที่ได้มีโอกาสตั้งแต่ตัดไฟด้วยตัวเอง เริ่มพันตะกอล ใช้เส้นเอ็นค่อยๆ เริ่มสร้างขึ้นเอง ทำให้ได้ประสบการณ์และรู้คุณค่าของผ้าแต่ละผืนมากขึ้น

อยากบอกกับเพื่อนๆ ว่าผ้าทุกผืนไม่ใช่แค่มีคุณค่าในตัวเอง แต่ผ้าทุกผืนชาวบ้านได้ใส่ใจจิตวิญญาณของตัวเองลงไป มีความพิถีพิถัน มีความละเอียดลออ นอกจากนี้ยังอยากให้เห็นความสำคัญของการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่” เสียงจากนักออกแบบรุ่นใหม่ รุ่งอรุณจรัส

ขณะที่ทีมเจ้าของพื้นที่จาก “มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี” ที่มี อ.เทพิญา แก้ววรสูตร และ อ.สุกัลลณี นิสวงค์ เป็นที่ปรึกษานำเสนอผลงาน “ลายหมี่เกล็ดเต่ามงคล” โดยนำผ้าไหมมัดหมี่ย้อมสีธรรมชาติ จากกลุ่มทอผ้าบ้านหนองหญ้าปล้อง อ.มัญจาคีรี จ.ขอนแก่น เนรมิตเป็นลวดลายจากกระดองเต่าด้วยสีสันสดใส ภายใต้ชื่อ “เต่าเพ็ก” ซึ่งเป็นเต่าใน

อ.มัญจาคีรี ที่เชื่อกันว่าเป็นเต้าศักดิ์สิทธิ์ นำมาเป็นแรงบันดาลใจประยุกต์ลายบนกระดองเต้าเพื่อก่อมาเป็น "ลายหมี่เกล็ดเต้ามงคล" ที่สื่อถึงลวดลายที่เป็นมงคล ปกป้อง ค้ำครอง สอดคล้องกับการใช้ผ้าไหมที่ย้อมสีธรรมชาติ ช่วยให้ผู้สวมใส่ปลอดภัยจากสารเคมี โดยสองนักออกแบบรุ่นใหม่ กฤษฎา นุสันรัมย์ และอติตยา พิมพ์เพียร คณะศิลปประยุกต์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี กล่าวว่า แต่เดิมเป็นแบบเรียบๆ จึงได้ประยุกต์ลายขึ้นและย้อมด้วยสีธรรมชาติ โดยสีเหลืองได้จากดอกดาวเรือง ส่วนสีแดงได้มาจากครั่ง ซึ่งจากความบังเอิญเมื่อนำลายมาต่อจากลายกระหนกเชิงเทียนของแม่ๆ ก็เกิดเป็นลายเข้ากันลงตัวพอดี เลยตั้งชื่อว่า "เกล็ดเต้ามงคล" เป็นลายใหม่ของกลุ่มแม่ไปด้วยเลย

สองนักศึกษายังกล่าวอีกว่า หลังจากเข้าร่วมโครงการนี้ทำให้รู้ว่ามียะไรเยอะที่เราไม่รู้ มียะไรหลายอย่างที่คนโบราณได้สั่งสมและกลั่นกรองคิดขึ้นมา แล้วเราจะทำอะไรให้สิ่งนี้ยังอยู่ สืบทอดกันอยู่กับคนรุ่นใหม่ อยากให้ผู้สนใจมาชมนิทรรศการนี้ไม่ใช่มาชมผ้าผืนนี้ผืนเดียว แต่อยากให้นำมาชมผ้าทั้ง 11 กลุ่ม มาดูว่าคนรุ่นใหม่มีแนวคิดบูรณาการลายผ้าอีสานอย่างไร ก็ขอเชิญชวนทุกคนมาร่วมงานครั้งนี้ด้วย

ส่วนหนึ่งจากผลงานสร้างสรรค์ที่เปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ได้ร่วมสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมของผ้าทออีสานในมุมมองที่แตกต่างและร่วมสมัย

● กฤษฎา -อติตยา กับ ผลงาน "ลายหมี่เกล็ดเต้ามงคล"

● ชาศศิญา - พิชญ์ กับผลงาน "E-POP Street Style"